

INTERNATIONAL

JOURNAL of HUMAN STUDIES

ULUSLARARASI İNSAN ÇALIŞMALARI DERGİSİ

ISSN: 2636-8641

Cilt/VOLUME 4 Sayı/ISSUE 8 Yıl/YEAR: 2021

Alındı/RECEIVED: 05-11-2021 – Kabul/ACCEPTED: 22-11-2021

Genişletilmiş Anne Bekçiliği Kavramsal Modelinin Anneye Özgü Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Expanded Conceptual Model of Maternal Gatekeeping in terms of Mother-Specific Variables

Güleycan AKGÖZ AKTAŞ¹ | Melisa EBEOĞLU DUMAN²

Abstract

This study is aimed to examine the expanded conceptual model of maternal gatekeeping, which is defined in two broad types and eight subcategories, in terms of various mother-specific variables. A total of 385 mothers with a preschool child with a mean age of 32.71 ($SD = 4.17$) participated in the study. The participants were asked to fill in the Maternal Gatekeeping Scale-Mother Form, Semantic Differentiation Scale-Myself as Mother, Parenting Daily Hassles Scale, Gender Roles Attitude Scale, Perception Measurement for Father's Role, Parental Self-Efficacy Scale and, the demographic information form. As a result of the K-Means Clustering Analysis carried out to establish the maternal

Öz

Bu çalışmada, iki ana kategoride ve sekiz alt türde tanımlanan genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modelinin anneye özgü çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya, okul öncesi dönemde çocuğa sahip ve yaş ortalaması 32.71 ($SS = 4.17$) olan toplam 385 anne katılmıştır. Katılımcılardan Anne Bekçiliği Ölçeği-Anne Formu, Anlamsal Farklılık Ölçeği-Anne Olarak Ben, Çocuk Yetiştirmede Günlük Zorluklar Ölçeği, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Babalık Rolü Algı Ölçeği, Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği ve demografik bilgi formunu doldurmaları istenmiştir. Anne bekçiliği alt türlerinin oluşturulması için yürütülen Kümeleme Analizi sonucunda, birbirinden ayırt

¹ Güleycan AKGÖZ AKTAŞ, Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, glycnakgoz@gmail.com, Orcid: 0000-0002-5681-7496

² Melisa EBEOĞLU DUMAN, Dr. Öğr. Gör., Ufuk Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, melisaeboglu@gmail.com, Orcid: 0000-0001-8893-1237

gatekeeping subcategories, four distinguishable maternal gatekeeping subcategories were obtained. Among these types, which represent polarized mothers, the most common one was facilitative gate openers; the least common was passive gate snubbers. According to the results of One-Way Analyses of Variance, it was found that mothers with high maternal self-assessment and a more positive perception of their spouse's parenting role and competency were more likely to show maternal gatekeeping subcategories with higher levels of encouragement. It was observed that mothers with high daily hassles in raising children and high attitudes to traditional gender roles adopted subcategories with high discouragement levels. It is thought that the results of the study will form a framework for the limited literature on maternal gatekeeping types. However, further studies are needed to understand the subcategories of maternal gatekeeping in the future.

Keywords: Maternal Gatekeeping, Encouragement, Control, Discouragement, Subcategories of Maternal Gatekeeping

Giriş

Anne bekçiliği ya da bekçi annelik kavramı ilk kez Allen ve Hawkins (1999) tarafından annelerin babaları ev işleri ve çocuk bakım görevlerinden alıkoydukları birtakım davranışları ifade etmek için tanımlanmıştır. Bu kapsamda anne bekçiliği, eşlerin birbirleriyle birlikte ebeveynlik (coparenting) yapabilmesini ve babaların ev işleri ile çocuk bakım görevlerini öğrenmelerini engelleyerek, çocukların baba katılımı deneyimini kısıtlayan inanç ve davranışlar olarak incelenmiştir (örn., Fagan ve Barnett, 2003). Ardından araştırmacılar anne bekçiliğini daha geniş bir çerçevede inceleyebilmek için çeşitli davranış biçimleri içeren farklı tanımlamalar yapmış ve anne bekçiliğini babalar için kısıtlayıcı bir süreç olmanın ötesinde kolaylaştırıcı bazı özellikler bağlamında incelemeye başlamışlardır (Roy ve Dyson, 2005; Sano vd., 2008; Schoppe-Sullivan vd., 2008; Van Egeren ve Hawkins, 2004; Walker ve McGraw, 2000). En güncel haliyle anne bekçiliği, Puhlman ve Pasley (2013) tarafından feminist bir bakış açısı ve aile sistemleri kuramı kapsamında ele alınmıştır. Buna göre araştırmacılar, ebeveynlerin aile içindeki

edilebilen dört anne bekçiliği alt türü elde edilmiştir. Kararlı annelik kategorisini temsil eden bu alt türler içinde en yaygın görüleni kolaylaştırıcı anne bekçiliği iken; en az rastlanana pasif engelleyici bekçilik olmuştur. Çalışmanın Tek Yönlü Varyans Analizlerinde, annelik öz değerlendirmesi yüksek olan ve eşlerinin ebeveynlik rolü ile yetkinliğini daha olumlu algılayan annelerin, teşvik düzeyi yüksek olan bekçilik alt türlerini daha çok gösterdiği bulunmuştur. Çocuk yetiştirmede yaşadığı günlük zorluklar ile geleneksel cinsiyet rollerine bağlılığı fazla olan annelerin ise engel düzeyi yüksek olan alt türleri benimsediği görülmüştür. Araştırma sonuçlarının anne bekçiliği alt türlerine ilişkin kısıtlı alanyazın için bir çerçeve oluşturacağı düşünülmektedir. Ancak gelecekte anne bekçiliği alt türlerini anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Anne Bekçiliği, Teşvik, Kontrol, Engel, Anne Bekçiliği Alt Türleri

davranış ve rol kalıplarındaki güç dengesizliklerinin cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak nasıl ortaya çıktığını anlamak için feminist kuramdan yararlanırken; aile içindeki dinamik süreçlerin karşılıklı etkileşimini ve çocuk alt sistemine nasıl yansıdığını açıklamak için aile sistemleri kuramının varsayımlarını kullanmıştır. Bununla birlikte bu zamana kadar engelleyici ve kolaylaştırıcı özellikleri ile ele alınmış olan annelerin bekçilik davranışları, araştırmacılar tarafından kontrol boyutu da eklenerek genişletilmiş ve kavram “annenin baba üzerinde engelleyici, teşvik edici ya da kontrolcü yöntemler kullanarak, babanın çocuk bakımını ve çocukla ilişkisini düzenli, uygun ve tutarlı duruma getirme davranışları” (Puhlman, 2013) olarak yeniden tanımlanmıştır.

Puhlman ve Pasley’in (2013; 2017) önerdiği genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modelinde, annelerin baba katılımını etkileyen davranışları üç ana boyut üzerinden değerlendirilmektedir. Bu boyutlardan biri olan *engel* (discouragement); olumsuz eleştiriye meyilli, eşine ebeveynlik görevlerini yanlış yaptığını hissettiren ve eşinin ebeveynlik kararlarını baltalayan, baba çocuk etkileşimini bölen, babayı desteklemediği halde destekliyormuş gibi görünen, alaycı tavırları olan anne davranışlarını ifade eder. Engelleyici bekçilik boyutunda anneler, açıkça olabildiği gibi gizli ve dolaylı (babanın yaptığı görevleri yeniden yapma, başkalarına babayı kötüleme gibi) bir yol izleyerek de baba-çocuk ilişkisini sınırlandırabilir. Baba katılımını düşürdüğü bilinen söz konusu davranışlar, babaların çocuk bakımından geri çekilmesiyle sonuçlanan kırılmalı bir süreçte neden olabilir (Stevenson vd., 2004). Baba kırılmalılığı hipotezi (father vulnerability hypothesis) olarak bilinen bu süreçte; evlilik çatışması, birlikte ebeveynlik sürecinde karşılaşılan sorunlar ya da engelleyici anne bekçiliği gibi kısıtlamalar karşısında babaların ebeveynliklerine ilişkin yeterlilik algıları zayıflar ve katılım davranışları olumsuz yönde etkilenir (Cummings vd., 2004). Dolayısıyla alanyazında engelleyici anne bekçiliği, aile içindeki duygusal iklimi bozan ve alt sistemlerdeki dinamikleri yıpratıcı özellikler bağlamında incelenmektedir (Cannon vd., 2008; Fagan ve Barnett, 2003; Wang ve Schoppe-Sullivan, 2021). Bir diğer boyut olan *teşvik* (encouragement); ebeveynlik görevlerini iş birliği içinde yapan, çocuk bakımında babanın varlığını önemseyen, memnuniyet ifadeleri ile eşini öven ve eşi ile ilgili ritüelleri önemseyen (örn., doğum günü gibi), destekleyici beden diline sahip olup eşinin ebeveynliğini başkalarına olumlu özellikleri ile anlatan annelerin davranışlarını ifade eder. Teşvik edici bu davranışların genellikle baba katılımını olumlu yönde geliştirdiği bilinmekle birlikte (Altenburger vd., 2018; Pekel-Uludağlı, 2019; Wang vd., 2021), baba katılımı halihazırda yüksek olan babalar için yetersizlik algısı yaratarak babaların geri çekilmelerine yol açabileceği de bildirilmiştir (Akgöz-Aktaş, 2017; Schoppe-Sullivan vd., 2008). Annelerin çocuk bakımındaki görevleri paylaşmaya olan inancı, birlikte ebeveynlik yapmadaki isteği ve baba katılımını algılayışı, anne bekçiliğinin teşvik boyutunu etkileyen faktörler olarak görülmektedir (Camisasca vd., 2019; McBride vd., 2005). Modeldeki son boyut ise aile içindeki bilgi, enerji, kaynak ve sınırların yönetimini ifade eden *kontrol*dür (control). Annelerin baba-çocuk etkileşimini denetleme yoğunluğuna atıf yapan kontrol, araştırmacılar tarafından olumlu ya da olumsuz özellikleri ifade etmenin ötesinde konumlandırılmıştır. Bu bağlamda kontrol boyutunun yüksek düzeylerde olması ebeveynlikle ilgili konularda nihai karar merci olmayı ifade eder. Örneğin, ev içindeki düzen ve çocukla ilgili konuları planlama konusunda baskın olan bir annenin yüksek düzeylerde kontrol davranışı sergilediği söylenebilir (Puhlman ve Pasley, 2013).

Puhlman ve Pasley (2013) anne bekçiliğinin bu yeni modelinde belirlemiş oldukları ilgili üç ana boyutu çaprazlayarak bir araya getirmiş, iki ana kategoride olmak üzere toplam sekiz anne bekçiliği alt türü ve bu alt türlere ilişkin işlevsellik alanları tanımlamışlardır. Ana kategorilerden ilki, baba katılımı konusunda lehte ya da aleyhte bir tercihi açıkça gösteren, babaları teşvik etmede ya da engellemede kararları net olan anneleri tanımlayan *kararlı annelik* (polarized gatekeepers). Kararlı annelik dört anne bekçiliği alt türünü kapsar: geleneksel sınır koyucu bekçilik, pasif engelleyici bekçilik, kolaylaştırıcı bekçilik ile pasif kolaylaştırıcı bekçilik. Engel ve kontrolün yüksek, teşviğin düşük olduğu *geleneksel sınır koyucu bekçilik* (traditional gate blockers), çocuklarının yaşamına dahil olmak isteyen babalar için zorlu bir ortam yaratır. Buna rağmen geleneksel sınır koyucu bekçiliğin, özellikle çocuk istismarı konusunda endişe olan evlerde, annelerin çocukları için güvenli ortam yaratmalarını kolaylaştıran bir tür olduğu ve baba yokluğu çeken çocukları koruyucu özellikleri olan anne davranışları içerdiği belirtilmektedir. Engelin yüksek, kontrol ve teşviğin düşük olduğu *pasif engelleyici bekçilik* (passive gate snubbers) alt türünde anneler; babayla çekişmeli bir ilişki yürüten, baba-çocuk etkileşimini 'kazara' bölen, babanın yerine getirdiği çocuk bakım görevlerini yeniden yapan anne davranışlarını içerir. Geleneksel sınır koyucu bekçiliğe kıyasla anneler bu türde, davranışlarını daha dolaylı yollarla gösterir. Özellikle şiddetin ve çatışmalı ilişkinin görüldüğü evlerde, annelerin yüksek engel ve kontrolü saldırganlığı daha da artırabileceğinden, annenin pasif engelleyici düşük kontrollü davranışlarının çocukları için bir denge mekanizması sağlıyor olabileceği tahmin edilmektedir (Puhlman ve Pasley, 2013). Yüksek kontrol ve teşviğin yanında düşük engel içeren *kolaylaştırıcı bekçilikte* (facilitative gate openers) anneler, baba katılımının türü ve miktarı konusunda yüksek otorite sahibidir ve baba katılımını desteklerler. Eşlerine olumsuz geribildirimler yapmaktan kaçınan kolaylaştırıcı bekçi anneler, adeta babaları ev işleri ve çocuk bakımı konusunda eğiten uzmanlar gibi davranırlar. Kolaylaştırıcı bekçiliğin; stresli, kariyeriyle meşgul ve uzun saatler çalışan babalara çocuklarının hayatına dahil olmak için etkili bir yol gösterdiği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bu alt türde anneler, baba katılımını desteklediği için boşandıktan sonra da baba katılımını teşvik ederek, yüksek kontrol altında da olsa baba-çocuk etkileşimini desteklerler (Trinder, 2008). Yüksek teşvik ve düşük kontrol ile düşük engel içeren *pasif kolaylaştırıcı bekçilik* (passive gate welcomer), baba katılımını destekleyen ancak babanın çocuk bakımına dahil oluşuna etkilerinin az olduğu anneleri tanımlar. Bu türün genel olarak baba katılımını artırdığı bilirse de eğer baba yetersizlik duygularıyla birlikte geri çekilirse, çocuk gerekli rehberlik ve liderlikten uzak kalabilir. Markman ve Coleman (2012) boşandıktan sonra her zaman dost kalabilen ailelerdeki annelerin bu alt türü kullanıyor olabileceğini bildirmiştir. Bununla birlikte ilgili türün kariyeriyle meşgul, evden ayrı yaşayan annelerin olduğu ya da çocuğa birincil bakım veren kişinin baba olduğu evlerde ortaya çıkabileceği tahmin edilmektedir (Puhlman ve Pasley, 2013).

İkinci kategori olan *kararsız annelikte* (ambivalent gatekeepers) araştırmacılar (Puhlman ve Pasley, 2013); baba katılımı konusunda tercihleri kafa karıştırıcı, çelişkili ve tutarsız olan anne davranışlarını tanımlamışlardır. Kararsız annelik kategorisinde bulunan anneler, çocukla nasıl ilişki kurulacağı ve eşlerinin ebeveynliğinden ne bekledikleri konusunda karışık ipuçları verirler. Bunun yanı sıra bu kategoride yer alan anneler, babanın çocuğun hayatına dahil olmasını önemseyebilir veya bununla ilgilenmeyebilir (Puhlman ve Pasley, 2013). Puhlman ve Pasley (2013) annelerin bu ikircikli davranışlarının altında yatan olası nedenler arasında annenin kariyer özlemini, baba katılımına karşı

mücadelesini, baba katılımı konusunda derin ve kökleşmiş içsel bir karışıklığı sıralamışlardır. Solmeyer ve diğerleri ise (2011), kararsız anneliğin özellikle evlilik ilişkisi ve çocuğun bireysel sorunları nedeniyle ebeveynler arası uyumsuzluk yaşayan Meksika kültüründe ortaya çıkabileceğini vurgulayarak kültürel farklara dikkat çekmişlerdir. Tüm bekçi annelik alt boyutlarında yüksek düzeylerde olan anneleri tanımlayan *tutarsız yönetici bekçilik* (confused gate managers) alt türünde, evdeki karar merci olmaları açısından geleneksel sınır koyucu bekçiliktekine benzer davranışlar sergileyen anneler, bir o kadar da teşvik edici olduklarından babalar için moral bozucu mesajlar verirler (Sano vd., 2008). Aynı zamanda kafa karıştırıcı olan bu mesajların hem eşler arasında hem de çocuklar için çatışmalı bir aile iklimini doğurabileceği bildirilmektedir (Teubert ve Pinquat, 2010). Ayrıca söz konusu teşvik edici ve engelleyici davranışlar arasındaki dalgalanmaların, annelerin yaşadığı depresyon, premenstrüel sendrom, bipolar bozukluk gibi psikopatolojilerden kaynaklanabileceği örneklendirilmiştir (Puhlman ve Pasley, 2013). Yüksek kontrol, düşük teşvik ve düşük engel düzeylerini ifade eden *duyarsız anne bekçiliği*nde (apathetic gate managers) çocuklarıyla ilgili önemli kararları tek başına alan anneler, baba katılımı hakkında olumsuz bir görüş bildirmemelerine rağmen aşırı kontrolcü ve aynı zamanda kayıtsız davranırlar. Bu türün özellikle katılım göstermek için çaba sarf eden babalar için zorlayıcı olabileceği bildirilmiştir (Puhlman ve Pasley, 2013). Annelerin; uzun saatler çalışan, sık seyahat eden, ayrı yaşayan, çok sayıda partneri ve çocuğu olan babaların yokluğundan çocuklarını korumak için duyarsız bekçilik yapabileceği tahmin edilmektedir. Aynı zamanda bu tür, çabasına rağmen baba katılımını artıramayan annelerin kullandığı bir strateji olarak da görülebilir. *Başına buyruk bekçilik* (opinionated gate watchers) alt türü yüksek teşvik ve yüksek engel ile düşük kontrolü içerir. Bu türde anneler eşleri ile kaçınmacı bir şekilde iletişim kurarlar. Aile içindeki kontrolleri düşük olan başına buyruk bekçi annelerin baba katılımını yönetme becerileri sınırlıdır. Yine de annelerin kontrol davranışlarını düşük seviyelerde tutması, özellikle aile içindeki saldırgan iklimi yumuşatan bir faktör olarak görülmektedir. Araştırmacılar başına buyruk bekçiliğin ortaya çıkabileceği koşulları, çocuğun velayetinin ortak olduğu boşanmış anneler üzerinden örneklendirmiştir (Puhlman ve Pasley, 2013). Böyle bir durumda anne, çocuğu babaya götürüp getirirken ve çocuğun hayatı hakkında babayı bilgilendirirken teşvik edici olabilir; babanın olmadığı ortamda ise çocuğa babası hakkında olumsuz şeyler anlatarak engelleyici davranabilir. Kararsız annelik kategorisindeki son alt tür olan *gözlenmeyen bekçilik* (invisible gate ignorers), tüm anne bekçiliği alt boyutlarında düşük düzeylerde bulunmayı ifade eder. Anne bekçiliğinin bu alt türünde anneler, babanın önderliğini kabul eder ve davranışları eşlerini etkilemiyormuş gibi görünür. Bu türü benimsemiş anneler, aile etkileşimlerinden uzak olabilecekleri gibi aynı zamanda çocuklarıyla iletişim kurmalarını kısıtlayan depresyon, anksiyete, bağımlılık problemleri gibi sorunlar da yaşıyor olabilirler. Araştırmacılar, anne bekçiliği alt türleri içinde en nadir türün gözlenmeyen bekçilik olabileceğini bildirmiştir (Puhlman ve Pasley, 2013). İki ana kategoriye oluşturan sekiz anne bekçiliği alt türüne ilişkin ayrıntılar Tablo 1’de sunulmuştur.

Anne bekçiliğini dinamik bir yapı olarak gören araştırmacılar (Puhlman ve Pasley, 2013), çocukların gelişimsel dönemlerine göre aile içindeki stratejilerin de değişeceğini, dolayısıyla anne bekçiliği alt türleri arasındaki geçişlerin mümkün olduğunu vurgulamaktadır. Diğer bir ifadeyle, herhangi bir alt türün davranışlarını gösteren anne, zaman içinde değişen aile içi koşullara uyum sağlayabilmek için farklı bir alt türü tanımlayan davranışları göstermeye başlayabilir. Bekçilik alt türleri

arasındaki geçişler çeşitli koşullara göre kritik olarak nitelendirilebileceği gibi (örn., boşanma öncesinde kolaylaştırıcı bekçilik davranışları sergileyen bir annenin, boşanma sonrasında geleneksel sınır koyucu bekçiliği benimsemesi gibi), daha az kritik geçişler de (örn., başına buyruk bekçilik yapan bir annenin engellemelerini azaltarak pasif kolaylaştırıcı bekçilik davranışlarını benimsemesi gibi) görülebilir. Bu nedenle araştırmacılar; annenin bekçilik davranışındaki değişiklikler değerlendirilirken annenin özellikleri kadar ailenin değişip gelişen ihtiyaçlarının, çocuğun gelişimsel döneminin, babanın özelliklerinin ve baba katılımının da dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tablo 1. Genişletilmiş Anne Bekçiliği Kavramsal Modeline İlişkin Anne Bekçiliği Alt Türleri

Kararlı Annelik	<i>Engel</i>	<i>Teşvik</i>	<i>Kontrol</i>	Kararsız Annelik	<i>Engel</i>	<i>Teşvik</i>	<i>Kontrol</i>
1.Geleneksel Sınır Koyucu Bekçilik	<i>Yüksek</i>	<i>Düşük</i>	<i>Yüksek</i>	5.Tutarsız Bekçilik	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>
2.Pasif Engelleyici Bekçilik	<i>Yüksek</i>	<i>Düşük</i>	<i>Düşük</i>	6.Duyarsız Bekçilik	<i>Düşük</i>	<i>Düşük</i>	<i>Yüksek</i>
3.Kolaylaştırıcı Bekçilik	<i>Düşük</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>	7.Başına Buyruk Bekçilik	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Düşük</i>
4.Pasif Kolaylaştırıcı Bekçilik	<i>Düşük</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Düşük</i>	8.Gözlenmeyen Bekçilik	<i>Düşük</i>	<i>Düşük</i>	<i>Düşük</i>

Not: Puhlman ve Pasley'in (2013, ss. 182) gösteriminden örnek alınmıştır.

Alanyazın bilgilerinin kısıtlı sayıda kaynağa dayandığı ve sıklıkla kuramsal çerçeve ile sınırlı kaldığı görülmektedir (Puhlman ve Pasley, 2013). Hwan Yee ve Han (2018), Koreli anneler ile yürüttükleri bir çalışmada sekiz alt türden geleneksel sınır koyucu bekçiliğin en sık, başına buyruk bekçiliğin ise en nadir görülen tür olduğunu bildirmişlerdir. Aynı çalışmada kolaylaştırıcı ve pasif kolaylaştırıcı bekçilik alt türleri, birlikte ebeveynlik ile ilişkili iken; tutarsız ve duyarsız bekçilik alt türleri, ebeveynin yüksek stresi ile ilişkili bulunmuştur. Yerel alanyazında anne bekçiliği alt boyutları ile yürütülen çalışmaların sayısının son birkaç yılda arttığı görülse de (Akgöz-Aktaş, 2020; Ebeoğlu, 2021; Karabulut, 2019), özellikle bekçilik alt türleri ile yürütülen ampirik çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Kıraççı (2021), özel eğitim gereksinimi olan çocukların anneleriyle yürüttüğü yüksek lisans çalışmasında Kümeleme Analizi ile dört alt tür anne bekçiliği elde etmiş ve bu türlerin baba katılımı boyutlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. İlgili çalışmada kolaylaştırıcı bekçilik en sık rastlanan tür iken, pasif engelleyici bekçilik dört alt tür içinde en az rastlanan tür olarak bulunmuştur. Araştırmacı, genel olarak teşvik düzeyinin engelden yüksek olduğu alt türleri benimseyen annelerin eşlerinin çocuğun

hayatına katılımının, engel düzeyinin teşvikten yüksek olduğu annelerin eşlerinin katılımına kıyasla daha yüksek olduğunu raporlamıştır.

Annenin bekçilik davranışlarını etkileyen çeşitli faktörler olduğu görülmekte olup özellikle anneye özgü değişkenlerin bekçilik davranışlarında kritik öneme sahip olduğu belirtilmektedir (Schoppe-Sullivan vd., 2008). Anne bekçiliğini olumlu ve/veya olumsuz bekçilik alt boyutları gibi daha geniş tipler üzerinden değerlendiren bazı araştırmalarda annelerin kişilik özellikleri (Fagan ve Barnett, 2003) ile ebeveynlik kimliğine yönelik tutumlarının (Gaunt, 2008), toplumsal cinsiyet rol ideolojilerinin (Kilzer ve Pedersen, 2011; Kulik ve Tsoref, 2010), babalık rolüne ilişkin inançlarının (McBride vd., 2005), eşlerinin ebeveynlik konusundaki yeterliliğine dair algılarının (Shoppe-Sullivan vd., 2015) ve çocuk yetiştirmede yaşadıkları günlük zorlukların (Whisman ve Baucom, 2012) bekçilik davranışlarını etkilediği saptanmıştır. Anne bekçiliği çalışmalarında bu değişkenleri, yukarıda özetlenen genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modeli özelinde inceleyen bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Dolayısıyla mevcut çalışmada genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modelinde adı geçen anne bekçiliği alt türlerinin anneye ait çeşitli özellikler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Böylece anne bekçiliğinin karmaşık doğasını anlamak için yürütülen çalışmalara bir katkı ve çerçeve sunulacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmada anne bekçiliği alt türlerinin görülme sıklığı incelenerek anne bekçiliği alt türlerine göre anneye ait özelliklerin (annelik öz değerlendirme, çocuk yetiştirmede karşılaştığı günlük zorluklar, geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin tutumu, babanın rolüne ve yetkinliğine ilişkin algısı) farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Annelerin, eşlerinin ebeveynliğine yönelik bekçilik uygulamalarının baba katılımı üzerinde önemli etkileri olması ve baba katılımının da çocuk gelişimi açısından sonuçları düşünüldüğünde önleyici müdahale programları açısından gecikmeden hedeflenebilecek bir grup olması, mevcut çalışmanın okul öncesi dönem çocuğa sahip olan annelerle gerçekleştirilmesinin uygun olacağını düşündürmüştür.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmaya okul öncesi dönemde çocuğu olan toplam 385 anne katılmıştır. Ebeveynlerin boşanmış olması, çocuğunun biyolojik anne babası olmaması ve çocuğunun fiziksel veya zihinsel bir engeli olması, çalışmanın dışlama kriterleri olarak belirlenmiştir. Anneler çalışmaya Türkiye'nin farklı illerinden çevrim içi olarak katılmışlardır. Yaş ortalaması 32.71 ($SS = 7.61$) olan annelerin evlilik süreleri 4 ile 24 yıl arasında (Ort. = 7.36, $SS = 3.18$) değişmektedir. Annelerin 72'si (%18.7) ilkökul-ortaokul-lise, 50'si (%13.0) yüksekökol, 199'u (%51.7) üniversite ve 64'ü (%16.6) lisansüstü mezunu olduğunu bildirmiştir. Algılanan sosyoekonomik düzey, 76 (%19.7) anne için ortanın altında, 222 (%57.7) anne için orta ve 87 (%22.6) anne için ortanın üstündedir. Annelerin %53.8'i ($n = 207$) herhangi bir işte çalışmadığını bildirmiştir. Çalışmaya katılan annelerin çocuklarının 190'ı (%49.4) kız ve 195'i (%50.6) erkektir, yaş ortalamaları ise 4.10'dur ($SS = 1.01$).

Veri Toplama Araçları

Demografik bilgi formu. Katılımcı anneler için yaşları, evlilik süreleri, çalışma durumları, eğitim düzeyleri, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeyleri; çocuklarının yaşı, cinsiyeti gibi soruları içeren form araştırmacılar tarafından hazırlanarak ölçek formlarının başında sunulmuştur.

Anne bekçiliği ölçeği-anne formu. Anne Bekçiliği Ölçeği-Anne Formu, Puhlman ve Pasley (2017) tarafından geliştirilmiş olup annelerin babalar üzerindeki teşvik edici, kontrollü ve engelleyici davranışlarını değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Teşvik (örn., “Çocukla vakit geçirmesi için eşimi teşvik ederim.”), kontrol (örn., “Eşimi hizaya getiririm.”) ve engel (örn., “Eşimin babalığını eleştiririm.”) olmak üzere üç alt boyuttan oluşan ölçek 29 maddeden oluşmakta ve 6’lı Likert tipi derecelendirme ile puanlanmaktadır (0: Asla; 5: Her zaman). Orijinal çalışmada araştırmacılar üç alt boyutun çaprazlanması ile sekiz alt tür oluşturmuşlar, bu alt türleri kararlı annelik ve kararsız annelik olmak üzere iki ana kategoride ayırtmışlardır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Akgöz-Aktaş ve Aydın (2020) tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışmasında araştırmacılar alt boyutların Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarını sırasıyla .81, .74 ve .66 olarak raporlamışlardır. Bu çalışmada ise Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları teşvik için .84, kontrol için .78 ve engel için .75 bulunmuştur.

Anlamsal farklılık ölçeği-anne olarak ben. Annelerin, ebeveynlik davranışlarını çeşitli sıfat çiftleri üzerinden değerlendirmek amacıyla Walker ve diğerleri (1986) tarafından geliştirilen ölçek 22 maddeden ve yedi dereceli anlamsal 11 zıt sıfat ikilisinden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Çalışır (2003) tarafından yapılmıştır. Ölçekteki 3., 7., ve 8. maddeler ters puanlanmakta ve ölçekten elde edilen puanlar 11 ile 77 arasında değişmektedir. Ölçekten yüksek puan alan annelerin annelik öz değerlendirmesi daha olumludur. Uyarlama çalışmasında .73 olarak belirtilen Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı bu çalışmada .70 olarak hesaplanmıştır.

Çocuk yetiştirmede günlük zorluklar ölçeği. Annelerin çocuk yetiştirirken karşılaşılabileceği sorunları ne sıklıkta ve ne şiddette yaşadığını değerlendirmek için Crnic ve Greenberg (1990) tarafından geliştirilen ölçek, sıklık ve zorluğu temsil eden iki bölümden ve her bölüm için 20’şer maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından yapılmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğin sadece “zorluk” bölümü kullanılmıştır. Annelerin yaşadığı zorlukları değerlendiren bölüm 5’li Likert tipi ile (1: Hiç zorluk yaratmaz; 5: Çok büyük zorluk yaratır) puanlanmaktadır. Bu bölümden yüksek puan alan annelerin çocuk yetiştirirken karşılaştıkları günlük sorunlarda daha çok zorluk yaşadığı anlaşılmaktadır. Uyarlama çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .87 olarak raporlanmış olup bu çalışmada da .87 olarak bulunmuştur.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği. Toplumsal cinsiyet rollerine olan tutumları değerlendirmek için Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen ölçek, 38 maddeden oluşmakta ve 5’li Likert tipi derecelendirme (1: Kesinlikle katılmıyorum; 5: Tamamen katılıyorum) ile puanlanmaktadır. Ölçek beş boyuttan oluşmaktadır: eşitlikçi cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü. Bu çalışmada ölçeğin yalnızca geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu kullanılmıştır. Ölçeğin bu boyutundan alınan yüksek puanlar, annelerin daha geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmacılar ölçeğin orijinalinde, alt boyutların Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarının .72 ile .80 arasında değiştiğini bildirmiştir. Mevcut çalışmada geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .70 olarak hesaplanmıştır.

Babalık rolü algı ölçeği. Babaların ebeveynlik rolü algısını değerlendirmek için Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen ölçek tek faktörlü olup 25 maddeden oluşmaktadır. 5’li Likert türü ile (1: Hiç uygun değil; 5: Tamamen uygun) puanlanan ölçekte 2., 4., 8., 11., 12., 16., 20., 22., 23., 24., ve 25.

maddeler olumsuz maddeleri temsil etmektedir. Ölçekten yüksek puan alan babaların ebeveynlik rolü algısı daha olumludur. Araştırmacı orijinal çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısını .75 olarak raporlamıştır. Bu çalışmada ölçek annelerin babaların ebeveynlik rolüne ilişkin algısını değerlendirmek için kullanılmıştır. Çalışmada ölçekten yüksek puan alan annelerin, eşlerinin ebeveynlik rolünü daha olumlu algıladığı anlaşılmaktadır. Annelerin cevapladığı ölçeğin bu çalışmadaki Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .72'dir.

Ebeveyn yetkinlik ölçeği. Ebeveynlerin yetkinlik düzeyini belirlemek için Caprara ve diğerleri (2004) tarafından geliştirilmiş olan ölçek, 11 maddeden oluşmakta ve 7'li Likert tipi (1: Oldukça yetersizim; 7: Oldukça yeterliyim) ile değerlendirilmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Demir ve Gündüz (2014) tarafından yapılmıştır. Anne babaların ölçekten yüksek puan alması, yüksek ebeveyn yeterliliğine sahip olduklarını göstermektedir. Bu çalışmada anneler bu ölçek üzerinden eşlerinin ebeveyn yetkinliğini değerlendirmiştir ve yüksek puan alan annelerin, eşlerini ebeveynlik alanında daha yetkin bulduğu anlaşılmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı uyarlama çalışmasında .92 olarak bildirilmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Araştırma verileri Google Formlar aracılığı ile çevrim içi olarak toplanmıştır. Ölçek formunu içeren link çeşitli sosyal medya kanalları aracılığıyla kartopu örnekleme yoluyla annelere ulaştırılmıştır. Çalışmanın süresi, verilerin ne amaçla kullanılacağı ve çalışma hakkındaki genel bilgiler, bilgilendirilmiş gönüllü olur formu ile birlikte katılımcılara sunulmuştur. Bilgilendirilmiş onam formuna onay vermeyen katılımcılar araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu çalışma, yazarların annenin olumlu (teşvik) ve olumsuz bekçilik (engel, kontrol) boyutlarını incelediği araştırma makalesinin devamı niteliğindedir ve süreç, Ufuk Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 21.12.2020 tarihli E.10191/170 sayılı izni ile yürütülmüştür. Ölçekler katılımcılara Ekim-Aralık 2020 tarihleri arasında uygulanmış olup ölçeklerin doldurulma süresinin ise ortalama 25 dakika olduğu görülmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında ulaşılan 437 annenin 52'si, çalışmaya katılım kriterlerini karşılamadığı ya da veriler uç değer olarak tespit edildiği için analizlere dahil edilmemiş, tüm analizler 385 annenin verileri üzerinden yürütülmüştür. Araştırma verileri çevrim içi olarak toplandığı için veri setinde herhangi bir kayıp veri bulunmamaktadır. Analiz bölümünde ilk olarak örneklemin normal dağılıma uyup uymadığını araştırmak için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek betimsel istatistikler raporlanmıştır. Annenin babalık rolü algısı hariç tüm çalışma değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin Field'in (2009) belirttiği alt ve üst sınırlar aralığında ($-1,96 < < +1,96$) olduğu görülmüştür. Annenin babalık rolü algısı değişkeninin basıklık değerinin ± 7 'den küçük olması (West vd., 1995) da bu değişkenin kabul edilebilir sınırlarda olduğunu düşündürmüştür. Normal dağılım ve varyansların homojenliği varsayımlarının karşılanması ile birlikte verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Teşvik, kontrol ve engel alt boyutlarının hangi anne bekçiliği alt türlerini oluşturduğunun incelenmesi için birimlerin belirli özelliklerine göre benzerliklerini ortaya koyarak birimleri doğru kategorilere sınıflandırmada kullanılan Kümeleme Analizi (K-Means Clustering)

yürütülmüştür (Çokluk vd., 2018). Anneye özgü değişkenlerin anne bekçiliği alt türleri açısından farklılaşp farklılaşmadığı ise bir dizi Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve elde edilen bulgular raporlanmıştır. Veri analizlerinin tümü için SPSS 20 kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma Değişkenlerinin Betimleyici İstatistikleri

Araştırma değişkenlerine ilişkin betimleyici istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	N	Min.	Mak.	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
Teşvik	385	16	60	46.53	9.13	-1.01	1.01
Kontrol	385	0	40	15.50	7.28	.12	-.21
Engel	385	0	45	12.11	6.85	.73	.83
Annelik Öz Değerlendirmesi	385	36	77	61.79	7.32	-.38	.06
Günlük Zorluklar	385	20	88	46.62	12.37	.58	.36
Geleneksel Cinsiyet Roller	385	8	34	15.58	5.28	.77	.35
Annenin Babalık Rolü Algısı	385	72	125	114.26	7.61	-1.21	2.80
Annenin Baba Yetkinliği Algısı	385	11	77	56.15	14.70	-.71	.02

Anne Bekçiliği Alt Türlerine Yönelik Bulgular

Anne bekçiliği alt türlerinin oluşturulması. Anne bekçiliği alt boyutlarının oluşturduğu bekçilik alt türlerinin belirlenebilmesi amacıyla alt boyutların Z puanları üzerinden gerçekleştirilen kümeleme analizinde ilk olarak orijinal çalışmada kavramsallaştırılan (Puhlman, 2013; Puhlman ve Pasley, 2013) sekiz anne bekçiliği alt türü arasında ayırım yapabilmek amacıyla sekiz kümeli bir çözüm hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre bazı kümelere düşen kişi sayısının az olduğu ve ayırt edilebilen yalnızca dört kümenin olduğu tespit edilmiştir. Ardından kararlı annelik (kontrolün yüksek teşvik düşük engel ya da düşük teşvik yüksek engel düzeyleri ile değiştiği kategori) ve kararsız annelik (kontrolün çeşitli düzeyleri için teşvik ve engelin benzer düzeylerde olduğu kategori) olarak kavramsallaştırılan kuramsal iki grubun birbirinden ayırt edilip edilemeyeceği incelenerek iki kümeli bir çözüm yürütülmüştür. Sonuçlara göre oluşan iki kümenin ortalamaları anlamlı olarak birbirinden farklılaşmaktadır: [teşvik: $F(1, 383) = 13.890, p < .001$; kontrol: $F(1,383) = 504.226, p < .001$; engel: $F(1, 383) = 368.195, p < .001$]. Analiz sonunda elde edilen ilk kümenin ($n = 221$) kararlı anneliği temsil

ettiği [teşvik (Ort. = .16, $SS = .99$), kontrol (Ort. = -.60, $SS = .74$), engel (Ort. = -.64, $SS = .53$); ancak ikinci kümenin ($n=164$) kararsız anneliği temsil etmediği [teşvik (Ort. = -.21, $SS = .96$), kontrol (Ort. = .81, $SS = .67$), engel (Ort. = .87, $SS = .79$)] görülmüştür. İlgili analizlerin ardından, ilk analizde birbirinden ayırt edildiği görülen kümelerin oluşturulabilmesi için dört kümelili bir çözüm yürütülmüştür. Sonuçlara göre dört kümenin ortalamaları arasındaki farkları gösteren *F-istatistiği* değerlerinin anlamlı olduğu görülmüştür: [teşvik: $F(3,381) = 160.603$, $p < .001$; kontrol: $F(3,381) = 256.801$, $p < .001$; engel: $F(3, 381) = 208.443$, $p < .001$]. Oluşan ilk küme ($n=127$) kolaylaştırıcı anne bekçiliğini [teşvik (Ort. = .51, $SS = .54$), kontrol (Ort. = .45, $SS = .52$), engel (Ort. = -.13, $SS = .57$)] ifade eden grup olmuştur. İkinci küme ($n=72$) geleneksel sınır koyucu anne bekçiliğini [teşvik (Ort. = -.20, $SS = .77$), kontrol (Ort. = 1.15, $SS = .69$), engel (Ort. = 1.47, $SS = .68$)] gösterirken; üçüncü grup ($n=70$) pasif engelleyici anne bekçiliğini [teşvik (Ort. = -1.47, $SS = .85$), kontrol (Ort. = -.25, $SS = .64$), engel (Ort. = .08, $SS = .79$)] göstermektedir. Son küme ($n=116$) ise pasif kolaylaştırıcı anne bekçiliğini [teşvik (Ort. = .45, $SS = .57$), kontrol (Ort. = -1.05, $SS = .50$), engel (Ort. = -.82, $SS = .48$)] ifade eden grup olmuştur. Annelerin %33.0'ı kolaylaştırıcı bekçilik; %30.1'i pasif kolaylaştırıcı bekçilik, %18.7'si geleneksel sınır koyucu bekçilik ve %18.2'si pasif engelleyici bekçilik göstermektedir.

Kümeleme Analizi sonrası elde edilen dört anne bekçiliği alt türünün bazı demografik özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde; kolaylaştırıcı bekçilik yapan annelerin 67'sinin kız (%52.8) ve 60'ının erkek (%47.2) çocuğa sahip olduğu görülmüştür. Kolaylaştırıcı bekçilik gösteren annelerin 23'ü (%18.1) ilkokul-ortaokul-lise, 17'si (%13.4) yüksekokul, 59'u (%46.5) üniversite ve 28'i (%22.0) lisansüstü mezundur. Bu alt türdeki annelerin 27'si (%21.3) ortanın altı sosyoekonomik düzeyde olduğunu bildirirken, 58'i (%45.7) orta ve 42'si (%33.1) ortanın üstü sosyoekonomik düzey algısı olduğunu bildirmiştir. Kolaylaştırıcı bekçilik yapan annelerin 82'si (%64.6) tek çocuk sahibi iken, 45'i (%35.4) birden fazla çocuğa sahiptir. Geleneksel sınır koyucu anne bekçiliği alt türündeki annelerin 26'sı (%36.1) kız ve 46'sı (%63.9) erkek çocuğa sahiptir. Bu alt türdeki annelerin 8'i (%11.1) ilkokul-ortaokul-lise, 9'u (%12.5) yüksekokul, 47'si (%65.3) üniversite ve 8'i (%11.1) lisansüstü mezundur. Geleneksel sınır koyucu bekçilik gösteren 17 (%23.6) anne ortanın altında bir sosyoekonomik düzey algısına sahipken, 47'si (%65.2) sosyoekonomik durumunu orta ve 8'i (11.1) ortanın üstü algıladığını bildirmiştir. Bu alt türdeki annelerin 43'ü (%59.7) tek çocuk ve 29'u (%40) birden fazla çocuk sahibidir. Pasif engelleyici bekçilik alt türündeki annelerin 39'u (%55.7) kız ve 31'i (%44.2) erkek çocuk sahibidir. 21 (%30.0) pasif engelleyici anne bekçiliği gösteren anne ilkokul-ortaokul-lise mezunu iken, 11'i (%15.7) yüksekokul, 32'si (%45.7) üniversite ve 6'sı (%8.6) lisansüstü mezundur. Bu alt türdeki annelerin 19'u (%27.1) ortanın altı, 39'u (%55.7) orta ve 12'si (17.1) ortanın üstü sosyoekonomik düzey algısı olduğunu bildirmiştir. 38 (%54.3) pasif engelleyici bekçi annenin tek çocuğu bulunurken, 32'sinin (%45.7) birden fazla çocuğu bulunmaktadır. Son olarak pasif kolaylaştırıcı annelerin ise yarısı ($n=85$) kız, yarısı erkek çocuğa sahiptir. 20 (%17.1) pasif kolaylaştırıcı anne ilkokul-ortaokul-lise mezunu iken, 13'ü (%11.2) yüksekokul, 61'i (%52.6) üniversite ve 22'si (%9.0) lisansüstü mezundur. Bu alt türdeki annelerin 13'ü (%11.2) ortanın altı, 78'i (%67.2) orta ve 25'i (%21.6) ortanın üstü sosyoekonomik düzeyde olduğunu bildirmiştir. 73 (%62.9) pasif kolaylaştırıcı anne tek çocuk ve 43 (%37.1) pasif kolaylaştırıcı anne birden fazla çocuk sahibidir.

Anneye ait özelliklerin anne bekçiliği alt türlerine göre incelenmesi. Çalışma değişkenleri olarak incelenen annelik öz değerlendirmesi, annelerin yaşadığı günlük zorluklar, geleneksel cinsiyet rollerine bağlılık, annelerin babalık rolü algısı ve baba yetkinliği algısının oluşturulan dört anne bekçiliği alt türüne göre farklılaşp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizleri (ANOVA) ile incelenmiştir. Sonuçlara göre anneye özgü değişkenlerin tümü anne bekçiliği alt türlerine göre farklılaşmaktadır. Bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Anneye Özgü Değişkenlerin Anne Bekçiliği Alt Türlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Anneye Özgü Değişkenler	Anne Bekçiliği Alt Türleri	N	Ort.	SS	F	Grup Farklılıkları
Annelik Öz Değerlendirmesi	1.Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	127	63.16	7.65	9.97	1>2* 1>3* 4>2* 4>3*
	2.Geleneksel Sınır Koyucu Anne Bekçiliği	72	58.46	6.57		
	3.Pasif Engelleyici Anne Bekçiliği	70	60.16	7.48		
	4.Pasif Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	116	63.34	6.45		
Günlük Zorluklar	1.Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	127	47.75	13.21	4.15	2>4*
	2.Geleneksel Sınır Koyucu Anne Bekçiliği	72	50.19	11.16		
	3.Pasif Engelleyici Anne Bekçiliği	70	44.91	11.62		
	4.Pasif Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	116	44.18	12.02		
Geleneksel Cinsiyet Roller	1.Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	127	15.52	5.37	3.64	3>4*
	2.Geleneksel Sınır Koyucu Anne Bekçiliği	72	15.49	4.57		
	3.Pasif Engelleyici Anne Bekçiliği	70	17.29	5.33		
	4.Pasif Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	116	14.68	5.37		
Annenin Babalık Rolü Algısı	1.Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	127	115.34	6:27	5.66	1>3* 4>3*
	2.Geleneksel Sınır Koyucu Anne Bekçiliği	72	113.17	8.20		

	3.Pasif Engelleyici Anne Bekçiliği	70	111.49	7.85	
	4.Pasif Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	116	115.44	7.96	
	1.Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	127	60.38	11.92	
	2.Geleneksel Sınır Koyucu Anne Bekçiliği	72	48.47	13.53	1>2*
Annenin Baba Yetkinliği Algısı	3.Pasif Engelleyici Anne Bekçiliği	70	45.84	15.49	36.76 4>2*
	4.Pasif Kolaylaştırıcı Anne Bekçiliği	116	62.49	12.09	4>3*

Not: * $p < .05$

Tablo 4'e göre annelik öz değerlendirmesi [$F(3, 384) = 9.975, p < .001$], annelerin yaşadığı günlük zorluklar [$F(3, 384) = 4.415, p < .01$], annelerin geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin tutumları [$F(3, 384) = 3.638, p < .05$], annelerin babalık rolü algısı [$F(3, 384) = 5.567, p < .01$] ve annelerin baba yetkinliği algısı [$F(3, 384) = 36.6, p < .001$] dört anne bekçiliği alt türüne göre farklılaşmaktadır. Farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yürütülen Post Hoc Tukey HSD sonuçları, kolaylaştırıcı anne bekçiliği yapan annelerin annelik öz değerlendirmesinin, geleneksel sınır koyucu ve pasif engelleyici anne bekçiliği yapan annelere kıyasla daha olumlu olduğunu göstermiştir. Benzer olarak pasif kolaylaştırıcı anne bekçiliği alt türünde bulunan annelerin annelik öz değerlendirmesi, geleneksel sınır koyucu ve pasif engelleyici anne bekçiliği yapan annelere kıyasla daha olumludur. Annelerin çocuk yetiştirirken yaşadığı günlük zorluklar da anne bekçiliği alt türlerine göre farklılaşmıştır. Buna göre geleneksel sınır koyucu bekçilik yapan annelerin yaşadığı günlük zorluklar, pasif kolaylaştırıcı bekçilik yapan annelere kıyasla daha fazladır. Ayrıca pasif engelleyici bekçilik alt türünü benimseyen annelerin, pasif kolaylaştırıcı bekçilik yapan annelere kıyasla geleneksel cinsiyet rollerine daha bağlı olduğu bulunmuştur. Annelerin babalık rolü algısında da anne bekçiliği alt türlerine göre farklılaşma saptanmıştır. Bulgulara göre kolaylaştırıcı anne bekçiliği yapan anneler, pasif engelleyici bekçiliği benimsemiş annelere göre babalık rolüne daha olumlu yaklaşmaktadır. Benzer olarak pasif kolaylaştırıcı bekçilik yapan annelerin babalık rolü algısı, pasif engelleyici annelerin babalık rolü algısından daha olumludur. Son olarak kolaylaştırıcı bekçilik yapan anneler, geleneksel sınır koyucu bekçilik yapan annelere kıyasla babaları daha yetkin algılamaktadır. Pasif kolaylaştırıcı anne bekçiliğini benimsemiş anneler de geleneksel sınır koyucu bekçilik yapan ve pasif engelleyici bekçilik yapan annelere kıyasla babaları daha yetkin görmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Mevcut çalışmada genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modeli kapsamındaki anne bekçiliği alt türlerinin görülme sıklığı incelenmiş ve bu alt türlere göre anneye ait özelliklerin (annelik öz değerlendirme, çocuk yetiştirmede karşılaştığı günlük zorluklar, geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin

tutumu, babanın rolüne ve yetkinliğine ilişkin algısı) farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde ilk olarak, Puhlman ve Pasley'in (2013) orijinal çalışmada önerdiği yöntemle bu çalışmada elde edilen dört anne bekçiliği türünün, genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modelinde tanımlanan kararlı annelik ana kategorisini temsil ettiği görülmüştür. Diğer bir deyişle, annelerin belirsiz bir eğilimden ziyade babaların ebeveynliğe katılımı konusunda daha kararlı bir yapıya sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgu, annelerin çocuk yetiştirme konusunda daha proaktif bir bakış açısına sahip olduğunu düşündürmüştür. Kıraççı'nın (2021) çalışmasında yapılan kümeleme analizi sonucunda da sadece kararlı annelik kategorisinde yer alan 4 alt türün ortaya çıkması, bu çalışmadan elde edilen sonuç ile tutarlılık sergilemektedir. Ayrıca alan yazında kararlı annelik kategorisinin, kararsız annelik kategorisine göre babanın ebeveynliğe katılımında daha işlevsel olduğu da belirtilmektedir (Puhlman, 2013). Ancak yine de bunu söyleyebilmek için daha fazla doğrulama çalışması gerekmektedir. Puhlman'ın (2013) doğruladığı diğer ana kategori olan kararsız annelik kategorisinin altında bu çalışmada hiçbir alt türün kümelenmemesi ise örneklemin homojen yapısından kaynaklanmış olabilir. Özellikle örneklemin sosyal medya kullanabilen, çevrim içi bir anketi doldurabilen ve görece yüksek eğitim düzeyine sahip annelerden oluşmasının da bu homojen yapıyı destekleyen bir faktör olabileceği düşünülmektedir. Nitekim Puhlman, çatışmanın görülmediği mutlu evlerde, anne bekçiliğinin engel ve kontrol boyutlarını yüksek düzeyde içeren alt türlere ulaşmanın zor olabileceğini bildirmiştir. Bu nedenle, kararlı ve kararsız annelik kategorilerini yansıtan daha fazla alt türü elde edebilmek için medeni durumları, eğitim düzeyleri ve sosyoekonomik koşulları farklılaşan ve aile içi iklimin daha heterojen olduğu temsil edici örneklemlerle çalışılması gereklidir. Öte yandan, bu çalışmada sınırlı sayıdaki diğer çalışmalarla (Akgöz-Aktaş ve Aydın, 2020; Kıraççı, 2021) benzer olarak en yaygın olarak görülen bekçilik alt türünün kolaylaştırıcı anne bekçiliği, en az rastlanan bekçilik alt türünün ise pasif engelleyici bekçilik olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla olumlu ifadeler ve davranışlar ile babaları çocuk için hazır bulunmaya teşvik etmenin, baba ile çocuk arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçları anneye ait özellikler olarak ele alınan değişkenlerin tümünün, elde edilen dört anne bekçiliği alt türüne göre farklılaştığını göstermiştir. Varyans analizlerinden elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, teşvik düzeyinin yüksek olduğu bekçilik alt türlerini daha çok annelik öz değerlendirmesi olumlu olan, babanın rolünü ve yetkinliğini olumlu algılayan annelerin benimsediği; engel düzeyi fazla olan alt türlerin ise daha çok geleneksel cinsiyet rollerine bağlı olan ve çocuk bakımı konusunda günlük zorluklar yaşayan anneler arasında tercih edildiği söylenebilir. İlk olarak annelik öz değerlendirmesinin teşviğın yüksek düzeylerde olduğu alt türlerde daha olumlu olması, geçmiş çalışmalarda bildirilen bazı çalışma sonuçlarıyla ilişkilendirilebilir. Örneğin Gaunt (2008), annelerin kendi ebeveynliklerine ilişkin değerlendirmelerinin, ev içindeki çocuk bakım görevlerini eşleriyle ortak sürdürme arzusunu etkileyebileceğini belirtmiştir. Ev ortamı dışında kendilerine bir alan bulamadıklarında evi, yüksek duvarlarla çevrili ve kapısı kilitli bir bahçe gibi kullanan (Allen ve Hawkins, 1999) anneler, kendi ebeveynliklerine yönelik olumlu algılara sahip olduğunda, babaların bu bahçeye girebilmesi kolaylaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, ebeveynliklerine yönelik olumlu algılara sahip anneler, baba katılımını destekleyen davranışlar göstermektedirler. Kolaylaştırıcı ve pasif kolaylaştırıcı bekçilik yapan annelerin bir ebeveyn olarak kendi özelliklerini daha

olumlu görmesi, ebeveynlik alanındaki gücü yalnız kendi ellerinde bulundurmaya ya da psikolojik ödül sağlamak için annelik rolü onayı almaya (McMullin ve Cairney, 2004) ihtiyaç duymamasından kaynaklanıyor olabilir. Benzer şekilde, annelerin eşlerinin ebeveynlik rollerine ve yetkinliğine ilişkin algılarının da baba katılımını sınırlama davranışlarını etkilediği bilinmektedir (Fagan ve Barnett, 2003). Babaların evde otorite figürü olmasını bekleyen, çocuğun temel bakımını ve temizliğini yapmak gibi bazı çocuk bakım görevlerinin babaya uygun olmadığını düşünen, çocuk bakım görevlerinde eşlerini yetersiz gören anneler de ev ve çocukla ilgili işlerden yalnızca kendilerinin sorumlu olduğunu düşünerek eşlerinin ebeveynlik alanını işgal edebilirler (Allen ve Daly, 2007; Aytaç, 2021). Bu bağlamda, baba katılımının çocuk gelişimindeki destekleyici rolünü önemseyen ve babaları teşvik eden annelerin, engelleyici davranışlar sergilemeyerek babanın rolünü daha olumlu algıladığı düşünülebilir. Nitekim mevcut çalışmanın bulgularında da teşvik düzeyini yüksek tutan kolaylaştırıcı ve pasif kolaylaştırıcı annelerin, engel düzeyi yüksek olan pasif kolaylaştırıcı annelere göre babanın rolünü daha olumlu algıladığı görülmüştür. Öte yandan, eşlerinin ebeveynlik davranışlarını yeterli bulmayan anneler, baba-çocuk etkileşimini daha çok kontrol ederek baba katılımını düşüren davranışlarda bulunurlar (Makusha ve Richter, 2016). Ayrıca yapılan çalışmalarda ebeveyn yeterliliği düşük olan babaların, eşlerinin daha fazla engelleyici bekçiliğine maruz kaldığı saptanmıştır (Schoppe-Sullivan vd., 2015). Diğer bir deyişle, eşleri tarafından desteklenen babaların, çocuklarının bakım ve sorumluluğunu üstlenmede kendilerine güvenen babalar haline gelmesi olasıdır. Dolayısıyla, bu çalışmadan elde edilen sonuçlarda teşvik edici bekçilik davranışlarının fazla olduğu alt türlerde annelerin eşlerini daha yetkin bulmaları bu bağlamda açıklanabilir. Ebeoğlu'nun (2021) çalışmasında annenin teşvik edici bekçiliğinin yüksek, engelleyici bekçiliğinin düşük olmasının babanın daha yüksek yeterliliğini yordaması da mevcut çalışmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Anneye özgü değişkenler kapsamında incelenen bir diğer araştırma değişkeni geleneksel cinsiyet rollerine bağlılıktır. Daha önceki çalışmalarda, cinsiyet rollerinde daha geleneksel tutumlara sahip olan annelerin çocuk bakımında eşlerinden daha fazla pay aldığı ve bu cinsiyetçi tutumların ev içinde iş birliğine dayalı olmayan günlük davranışlara dönüştüğü gösterilmiştir (Gaunt ve Pinho, 2018). Dolayısıyla cinsiyet rollerinde eşitlikçi bir tutuma sahip olmayan anneler; hem kendilerini çocuklarının bakımını üstlenen birincil kişiler olarak görerek (Cannito, 2020) hem de ev işlerinde kendilerine daha fazla sorumluluk yükleyerek (Coltrane, 2000) birlikte ebeveynlik süreçlerini aksatan davranışlar sergileyebilir. Bu çalışmada da benzer olarak, engelin yüksek ve kontrol ile teşviğin düşük düzeylerde seyrettiği pasif engelleyici bekçiliği benimseyen annelerin, baba katılımını teşvik eden ancak kontrol ve engel düzeyleri düşük olan pasif kolaylaştırıcı annelere kıyasla geleneksel cinsiyet rollerine daha bağlı olduğu bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rollerine bağlılık açısından farklılaşan bu iki anne bekçiliği alt türünde ortak olarak kontrol düzeyinin düşük olması dikkat çekicidir. Kontrolün yüksek düzeylerde seyrettiği diğer iki alt tür olan geleneksel sınır koyucu ve kolaylaştırıcı bekçilik arasında ise cinsiyet rolleri bakımından bir farklılaşma görülmemiştir. Bu durum geleneksel cinsiyet rollerine bağlı annelerin, ailede babanın liderliğini kabul edip çocukla ilgili konularda son kararı babaya bırakmalarına bağlı olarak kontrol düzeyini düşük tutma gereksinimi duymalarından kaynaklanıyor olabilir. Son olarak çocuk bakımını kendi alanı olarak gören ve çocukla ilgili tüm sorumluluğu tek başlarına üstlenerek baba katılımını engelleyici davranışlarda bulunan geleneksel sınır koyucu annelerin, babaları teşvik ederek

kontrol ve engel düzeylerini minimize eden pasif kolaylaştırıcı annelere kıyasla daha fazla günlük zorluk yaşadığı bulunmuştur. Araştırmacılar, çocuk bakım görevlerini eşiyile iş birliği içinde yürütemeyen annelerin depresyon, anksiyete gibi içe yönelim semptomları geliştirerek psikolojik işlevselliklerinin düştüğünü bulmuştur (Chen, 2020; Whisman ve Baucom, 2012). Bununla birlikte psikolojik işlevselliğini yitiren annelerin, evlilik ilişkisinden aldığı doyumun azaldığı ve giderek daha çatışmalı bir iletişim sürdürdüğü bilinmektedir (Crnic ve Ross, 2017). Dolayısıyla alanyazında, çocuk yetiştirirken karşılaşılan günlük zorlukların, annelerin işlevselliklerini etkileyen bir stres faktörü bağlamında değerlendirildiği görülmektedir (örn., Schoppe-Sullivan vd., 2015). Hwan Yee ve Han (2018) da yaptıkları çalışmada, teşvik düzeyi yüksek engel ve kontrolün düşük olduğu pasif engelleyici bekçilikte ebeveyn stresini daha düşük olarak saptamışlardır. Bu nedenle engel ve kontrol düzeylerinin yüksek olduğu geleneksel sınır koyucu bekçilikte, annelerin birlikte ebeveynliği baltalayan davranışları ve ev işleri ile çocuk bakım görevlerini tek başlarına üstlenmeleri nedeniyle çocuk yetiştirmede daha çok günlük zorluk yaşaması beklendiği bir bulgudur. Sonuç olarak varyans analizlerinden elde edilen sonuçlar, annenin benimsediği bekçilik alt türlerine göre annenin bazı özelliklerinin değiştiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu bulgular, bekçilik davranışlarını nitel araştırma yöntemleri ile ele alan araştırmacıların (Roy ve Dyson, 2005; Trinder, 2008); anne bekçiliğinin rolünü kontrol, teşvik ve engel boyutlarını hesaba katmadan tanımlamalarının zor olduğu iddiasını desteklemektedir. Sonuçlar, annenin bekçilik davranışının her bir boyutunu ayrı ayrı ele almak yerine; teşvik, engel ve kontrol faktörlerini bütüncül bir şekilde ele almanın önemini ve özellikle kontrol alt boyutu düzeyini etkileyen olası başka değişkenlerin ayrıntılı olarak incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Öte yandan alanyazında anne bekçiliği alt türleri ile ilgili çalışmalar sınırlı olduğundan, bu çalışmadan elde edilen sonuçları kıyaslayabilecek yeterli araştırma ve farklılıklara yönelik açıklama bulunamamıştır. Gelecekte anne bekçiliği alt türlerini anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Çalışmada sınanan genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modeli, anne bekçiliğinin baba katılımı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini anlamayı kolaylaştıran temel bir sınıflama sistemi sunmaktadır. Mevcut çalışmada anne bekçiliği davranışlarının çeşitliliğini ve karmaşık doğasını açıklamak amacıyla ülkemizde görülen bekçilik alt türlerinin sınıflandırılmasının ve anneye özgü bazı değişkenlerin bu bekçilik alt türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesinin sınırlı alanyazın açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma, aile içerisindeki farklı ilişkilere göre babaların çocuk gelişimine katılımı konusunda araştırmacılara çıkarımlar sağlayabilir. Bunun yanı sıra çalışmanın ebeveynlere verilecek eğitimlerle evli çiftler için birlikte ebeveynliğin kurulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak görece homojen ve sınırlı bir örneklem ile çalışılmış olması sonuçların genellenebilirliğinin önünde bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca bu durum genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modelinin kararsız annelik kategorisine ilişkin alt türlere ulaşmayı mümkün kılmamıştır. Bu nedenle elde edilen ortalamaya yakın gruplar arasında belirsiz bir ayırım olması ihtimalinin de göz önünde bulundurularak sonuçların dikkatli yorumlanması gerekmektedir. Bununla birlikte aile devamlılığındaki yapısal değişiklikler bu çalışmada sınanmadığından, araştırmacılar tarafından (Puhlman ve Pasley, 2013) tanımlanan anne bekçiliği alt türlerinin işlevsellik alanları çalışma kapsamında ele alınamamıştır. Petren ve Puhlman'a (2021) göre, ayrılık ve boşanma gibi kişilerarası problemlerle ilişkilendirilen sonuçlar sıklıkla bir sorun bağlamında

ele alınmasına rağmen ebeveynlere, aile yönetimini etkili bir şekilde güçlendirebilecekleri bazı koşullar da sağlayabilir. Bu nedenle gelecekte yaşı daha büyük olan çocukların ebeveynleriyle ve özellikle kararsız anne bekçiliğine ait alt türlerin de toplum içerisindeki yaygınlık oranlarına ulaşabilmek amacıyla daha yüksek örneklerde ve farklı aile yapılarında (ör., boşanmış aileler, göç eden aileler, çocuğun istismar riski altında olduğu aileler vb.) yapılacak olan araştırmaların alanyazına katkısının daha fazla olacağı düşünülmektedir. Öte yandan, araştırmada kullanılan ölçeklerin kendini bildirim tarzında olması da annelerin sosyal açıdan arzulanır yanıtlar vermelerine neden olmuş olabilir. Dolayısıyla ileriki araştırmalarda babaların gözünden değerlendirilecek olan anne bekçiliği alt türlerinin de sınıflandırılmasının alanyazındaki önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Çalışmada nedensel çıkarımlar yapmaya olanak sağlamayan kesitsel desen kullanılması, bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır. Özellikle anne bekçiliği alt türleri arasındaki geçişleri anlamak için boylamsal olarak yürütülecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca bu çalışmada anne bekçiliğinin dört alt türüne göre dengeli bir dağılım göstermeyen demografik özelliklerin de dahil edildiği çalışmalara ihtiyaç vardır. Gelecek çalışmalarda annenin özelliklerinin yanında eş ve çocukların özelliklerinin de ele alınması ve her bir alt bekçilik türünün özelliklerini derinlemesine inceleyebilmek adına nitel çalışmaların yapılması da önerilmektedir. Son olarak, anne bekçiliği davranışlarının kültüre duyarlı olduğu bilinmektedir (Puhlman ve Pasley, 2013). Nitekim bu çalışmada kullanılan uyarlanmış ölçüm aracı (Akgöz-Aktaş ve Aydın, 2020) orijinal ölçüm aracından (Puhlman ve Pasley, 2017) belirli noktalarda farklılaşmaktadır. Özellikle annelerin kontrol ve engel düzeylerini değerlendiren boyutların içeriği birbirine daha benzer olduğundan, anne bekçiliği alt türlerinin görülme sıklığı ve biçimindeki değişikliklerin kültüre özgü değerlendirilmesi önemli görünmektedir.

Kaynakça

- Akgöz-Aktaş, G. (2017). *Baba katılımı ve çocuk uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi: Anne bekçiliği ve evlilik uyumunun etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Aktaş, G. A. ve Aydın, A. (2020). Anne Bekçiliği Ölçeği Anne Formunun Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 63-77.
- Allen, S. M. ve Daly, K. J. (2007). *The effects of father involvement: An updated research summary of the evidence*. Centre for Families, Work & Well-Being, University of Guelph.
- Allen, S. M. ve Hawkins, A. J. (1999). Maternal gatekeeping: mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 61(1), 199-212.
- Altenburger, L. E., Schoppe-Sullivan, S. J. ve Dush, C. M. K. (2018). Associations between maternal gatekeeping and fathers' parenting quality. *Journal of Child and Family Studies*, 27(8), 2678-2689.
- Aytac, F. K. (2021). Is it love? The mediating role of traditional motherhood between maternal warmth and maternal gatekeeping. *Current Psychology*, 1-15.
- Camisasca, E., Miragoli, S., Di Blasio, P. ve Feinberg, M. (2019). Co-parenting mediates the influence of marital satisfaction on child adjustment: The conditional indirect effect by parental empathy. *Journal of Child and Family Studies*, 28(2), 519-530.
- Cannito, M. (2020). The influence of partners on fathers' decision-making about parental leave in Italy: Rethinking maternal gatekeeping. *Current Sociology*, 68(6), 832-849.
- Cannon, E. A., Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S., Brown, G. L. ve Sokolowski, M. S. (2008). Parent characteristics as antecedents of maternal gatekeeping and fathering behavior. *Family Process*, 47(4), 501-519.
- Caprara, G. V., Regalia, C., Scabini, E., Barbaranelli, C. ve Bandura, A. (2004). Assessment of filial, parental, marital, and collective family efficacy beliefs. *European Journal of Psychological Assessment*, 20(4), 247-261.
- Chen, B. B. (2020). The relationship between Chinese mothers' parenting stress and sibling relationships: A moderated mediation model of maternal warmth and co-parenting. *Early Child Development and Care*, 190(9), 1350-1358.
- Coltrane, S. (2000). Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1208-1233.
- Crnic, K. ve Ross, E. (2017). Parenting stress and parental efficacy. *Parental stress and early child development* içinde (ss. 263-284). Springer, Cham.
- Crnic, K. A. ve Greenberg, M. T. (1990). Minor parenting stresses with young children. *Child Development*, 61(5), 1628-1637.

- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C. ve Papp, L. M. (2004). Everyday marital conflict and child aggression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(2), 191-202.
- Çalışır, H. (2003). *İlk kez anne olan kadınların annelik rolü başarımlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ege Üniversitesi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, S. ve Gündüz, B. (2014). Ebeveyn yetkinlik ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 309-322.
- Ebeoğlu, M. (2021). *Ergenlik döneminde baba katılımının incelenmesi: Ekolojik Sistemler Kuramı Perspektifi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ege Üniversitesi.
- Fagan, J. ve Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 24(8), 1020-1043.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*, London: UK.
- Gaunt, R. (2008). Maternal gatekeeping: Antecedents and consequences. *Journal of Family Issues*, 29(3), 373-395.
- Gaunt, R. ve Pinho, M. (2018). Do sexist mothers change more diapers? Ambivalent sexism, maternal gatekeeping, and the division of childcare. *Sex Roles*, 79(3), 176-189.
- Hwan Yee, Y. ve Han, J. (2018). A development and validation study of maternal gatekeeping scale. *Korean Journal of Child Studies*, 39(4), 139-152.
- Karabulut, H. Annelerin Bildiriminden Annelik Bekçiliği: Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *2nd International Congress On New Horizons In Education And Social Sciences (ICES-2019) Proceedings*, 355-360.
- Kıraççı, B. (2021). *Okul Öncesi Dönemdeki Özel Gereksinimli Çocuklarda Baba Katılımı ile Anne Bekçiliğinin İlişkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kilzer, G. ve Pedersen, D. E. (2011). The division of child care among couples with young children: An empowerment model. *The Social Science Journal*, 48(2), 345-355.
- Kulik, L. ve Tsoref, H. (2010). The entrance to the maternal garden: Environmental and personal variables that explain maternal gatekeeping. *Journal of Gender Studies*, 19(3), 263-277.
- Kuzucu, Y. (1999). *Babalarıyla çatışma düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Makusha, T. ve Richter, L. (2016). Gatekeeping and its impact on father involvement among Black South Africans in rural KwaZulu-Natal. *Culture, Health & Sexuality*, 18(3), 308-320.

- Markman, M. S. ve Coleman, M. (2012). The good, the bad, and the ugly: Divorced mothers' experiences with coparenting. *Family Relations*, 61(4), 586–600.
- McBride, B. A., Brown, G. L., Bost, K. K., Shin, N., Vaughn, B. ve Korth, B. (2005). Paternal identity, maternal gatekeeping, and father involvement. *Family Relations*, 54(3), 360-372.
- McMullin, J. A. ve Cairney, J. (2004). Self-esteem and the intersection of age, class, and gender. *Journal of Aging Studies*, 18(1), 75-90.
- Pekel-Uludağlı, N. (2019). Are uninvolved fathers really incompetent and unsatisfied? Testing the mediator role of father involvement from fathers' perspectives. *European Journal of Developmental Psychology*, 16(5), 538-551.
- Petren, R. E. ve Puhlman, D. J. (2021). Routines and coparenting as interrelated family management systems. *Journal of Family Theory & Review*, 13(2), 164-180.
- Puhlman (2013). Developing and Testing a Comprehensive Measure of Maternal Gatekeeping [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Florida State University.
- Puhlman, D. J. ve Pasley, K. (2017). The maternal gatekeeping scale: Constructing a measure. *Family Relations*, 66(5), 824-838.
- Puhlman, D. J. ve Pasley, K. (2013). Rethinking maternal gatekeeping. *Journal of Family Theory & Review*, 5, 176–193.
- Roy, K. M. ve Dyson, O. L. (2005). Gatekeeping in context: Babymama drama and the involvement of incarcerated fathers. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 3(3), 289-310.
- Sano, Y., Richards, L. N. ve Zvonkovic, A. M. (2008). Are mothers really “gatekeepers” of children? Rural mothers' perceptions of nonresident fathers' involvement in low-income families. *Journal of Family Issues*, 29(12), 1701-1723.
- Schoppe-Sullivan, S. J., Altenburger, L. E., Lee, M. A., Bower, D. J. ve Kamp Dush, C. M. (2015). Who are the gatekeepers? Predictors of maternal gatekeeping. *Parenting*, 15(3), 166-186.
- Schoppe-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Cannon, E. A., Mangelsdorf, S. C. ve Sokolowski, M. S. (2008). Maternal gatekeeping, coparenting quality, and fathering behavior in families with infants. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 389-398.
- Solmeyer, A. R., Killoren, S. E., McHale, S. M. ve Updegraff, K. A. (2011). Coparenting around siblings' differential treatment in Mexican-origin families. *Journal of Family Psychology*, 25(2), 251-260.
- Stevenson, M. M., Fabricius, W. V., Cookston, J. T., Parke, R. D., Coltrane, S., Braver, S. L. ve Saenz, D. S. (2014). Marital problems, maternal gatekeeping attitudes, and father-child relationships in adolescence. *Developmental Psychology*, 50(4), 1208-1218.

- Teubert, D., ve Pinquart, M. (2010). The association between coparenting and child adjustment: A meta analysis. *Parenting: Science and Practice*, 10(4), 286-307.
- Trinder, L. (2008). Maternal gate closing and gate opening in postdivorce families. *Journal of Family Issues*, 29(10), 1298-1324.
- Van Egeren, L. A. ve Hawkins, D. P. (2004). Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement. *Journal of Adult Development*, 11(3), 165-178.
- Walker, A. J. ve McGraw, L. A. (2000). Who is responsible for responsible fathering? *Journal of Marriage and Family*, 62(2), 563-569.
- Walker, L. O., Crain, H. ve Thompson, E. (1986). Mothering behavior and maternal role attainment during the postpartum period. *Nursing Research*, 35(6), 352-355.
- Wang, X., Yu, Y., Zhu, R. ve Ji, Z. (2021). Linking maternal gatekeeping to child outcomes in dual-earner families in China: The mediating role of father involvement. *Early Child Development and Care*, 191(2), 187-197.
- Wang, J. ve Schoppe-Sullivan, S. J. (2021). The Roles of Mothers' Perceptions of Grandmothers' Gatekeeping and Fathers' Parenting Competence in Maternal Gatekeeping. *Family Relations*, 1-14.
- West, S. G., Finch, J. F. ve Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications içinde* (s. 56-75). Sage Publications, Inc.
- Whisman, M. A. ve Baucom, D. H. (2012). Intimate relationships and psychopathology. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 15, 4-13.
- Yağmurlu, B. ve Sanson, A. (2009). Acculturation and parenting among Turkish mothers in Australia. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(3), 361-380.